

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej.....	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantóń-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy.....	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomiki edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki.....	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu.....	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego.....	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mikula: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households’ financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households’ debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Teresa Kamińska

Uniwersytet Gdański

STRUKTURA BRANŻOWA BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH A KRYZYS FINANSOWY¹

Streszczenie: Lata 2007-2011 rozpoczęły się rekordowymi wartościami strumienia bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) zarówno w napływie do krajów goszczących, jak i w odpływie z krajów pochodzenia, a kończyły – według międzynarodowych statystyk – umiarkowanym ożywieniem po głębokim załamaniu w latach 2008-2010. Tak dotkliwy ilościowy wpływ kryzysu finansowego na strumienie i zasoby BIZ dla obu grup krajów stał się przesłanką do sprawdzenia, czy załamanie gospodarcze spowodowało również zmiany jakościowe w strukturze branżowej bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W tym celu przebadano strukturę branżową skumulowanych zasobów BIZ wybranych krajów Unii Europejskiej w roku 2007 i roku 2011, a do wnioskowania zastosowano względne wskaźniki podobieństwa struktury.

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, struktura branżowa, kryzys finansowy.

1. Wstęp

Wskutek zmiany paradygmatu współpracy międzynarodowej nastąpiło przesunięcie z wspierania akumulacji kapitału jako koła zamachowego rozwoju gospodarki ku efektywności czynników wytwórczych. Zaowocowało to zmianą polityki ekonomicznej (przemysłowej), a w odniesieniu do bezpośrednich inwestycji zagranicznych², będących jej elementem, faworyzacją integracji i wspieraniem międzyna-

¹ Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2011/01/B/HS4/04718.

² BIZ są kategorią międzynarodowych inwestycji, dokonywanych przez rezydenta jednego kraju (nazywanym „inwestorem bezpośrednim” lub „firmą-matką”) z zamiarem sprawowania długotrwałej kontroli w przedsiębiorstwie innego kraju (nazywanym „przedsiębiorstwem bezpośredniej inwestycji” lub „firmą-córką”). Przez „długotrwałą kontrolę” rozumie się tutaj istnienie długoterminowych relacji pomiędzy inwestorem bezpośrednim i przedsiębiorstwem bezpośredniej inwestycji oraz istotny poziom oddziaływania, który daje inwestorowi bezpośredniemu efektywny głos w zarządzaniu przed-

rodowych łańcuchów produkcyjnych³. Aby podołać wymogom konkurencyjności przedsiębiorstwa, nowoczesne więzi biznesu rozszerzają się poza wymianę międzynarodową tradycyjnych dóbr, co znajduje potwierdzenie w rosnącej zależności przedsiębiorstw od przejęć, współdziałów, *joint ventures*, umów licencyjnych, *global born firms*⁴. BIZ jawią się jako alternatywna strategia ekonomiczna, dostosowana dzięki tym inwestycjom do tworzenia nowych wytwórni, biur czy zakupów istniejących aktywów, zastępująca lub uzupełniająca wymianę międzynarodową w tradycyjnym znaczeniu.

Nie straciły na aktualności koncepcje, według których kraje nieposiadające wystarczających zasobów mogą stymulować rozwój gospodarczy dzięki napływowi BIZ, chociaż brak jednoznacznych badań empirycznych akceptujących hipotezę o korzystnym wpływie tej formy umiędzynarodowienia na gospodarkę kraju przyjmującego. Pomimo tego BIZ stały się najdynamiczniej rozwijającym się zjawiskiem, charakterystycznym dla umiędzynarodowienia życia gospodarczego na każdym szczeblu lub w każdej skali. Biorąc pod uwagę zróżnicowany stopień zaawansowania ekonomicznego krajów stopniowo przystępujących do UE i cele, jakie stawia sobie Wspólnota, w bezpośrednich inwestycjach upatruje się istotnego czynnika przeobrażającego gospodarkę mniej rozwiniętą.

Jednakże dynamika zmian w długim okresie wskazuje na wysoką wrażliwość przepływu strumieni od stanu koniunktury, zwłaszcza w okresie spowolnienia wzrostu gospodarczego czy kryzysu⁵. Obserwacja zmian ilościowych jest niewystarczająca do odpowiedzi na pytanie, czy zmiana koniunktury odzwierciedla się przekształcaniach strukturalnych BIZ z punktu widzenia rodzaju aktywności gospodarczej. Toteż jako cel poznawczy opracowania przyjęto poszukiwanie odpowiedzi na powyższe pytanie w kontekście kryzysu z 2008 r. na przykładzie krajów Unii Europejskiej (UE) w okresie 2007-2011 z uwzględnieniem struktury branżowej BIZ

siębiorstwem bezpośredniej inwestycji. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne zgodnie z definicją NBP, na podstawie definicji MFV, odzwierciedlają nakłady inwestorów zagranicznych poniesione w celu ustalenia trwałych i bezpośrednich więzi ekonomicznych poprzez nabycie co najmniej 10% udziałów w kapitale podstawowym przedsiębiorstwa bezpośredniego inwestowania. BIZ obejmują: kwoty przeznaczone na zakup akcji i udziałów, kapitał wnoszony w naturze (aporty rzeczowe), dopłaty do kapitału oraz reinwestowane zyski netto, pożyczki w ramach grupy kapitałowej, inne należności i zobowiązania inwestorów zagranicznych. Zasady metodologiczne statystyki BIZ stosowane przez NBP są zgodne z wytycznymi OECD, wynikającymi z przyjętej przez tą organizację wzorcowej definicji BIZ. OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment – Third Edition, OECD, Paris 1996, s. 7; Balance of Payments Manual – Fifth Edition, IMF, Washington 1993, s. 86-87; World Investment Report 2005, UNCTAD, New York 2005, s. 297.

³ J. Misala, *Współczesne teorie wymiany międzynarodowej i zagranicznej polityki ekonomicznej*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2001, s. 172 i nast.

⁴ J. Bell, R. McNaughton, S. Young, *Born – again global' firms, an extension to the 'born global*, "Journal of International Management", Vol.7/ Issue 3, Autumn 2001, s. 173-189.

⁵ M.A. Weresa, T. Napiórkowski, *Polska. Raport o konkurencyjności „Edukacja jako czynnik konkurencyjności”*, Instytut Gospodarki Światowej, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2012, s. 118-138.

stosowanej w statystyce OECD. Jeśli uznać, że strumienie BIZ odzwierciedlają trendy w danym czasie, a skumulowane zasoby zmiany strukturalne, to do uchwycenia zależności między dekonjunkcją a przemianami branżowymi wskutek umiędzynarodowienia przyjmuje się zasoby BIZ (*stocks, positions*) na koniec roku.

W celu sprawdzenia, czy kryzys finansowy wpłynął na zmianę struktury branżowej bezpośrednich inwestycji zagranicznych, przeprowadzono analizę podobieństwa struktur każdego kraju w 2007 r. (rok przed kryzysem, o najwyższej w historii wartości strumieni i skumulowanych zasobów BIZ) i w 2011 r. (pierwszy, pokryzysowy rok wzrostu wartości BIZ w świecie) za pomocą najpierw wskaźnika struktury, a następnie względnego wskaźnika podobieństwa struktury.

Wybrane – ze względu na istotny udział BIZ w PKB w XXI w. – kraje Unii Europejskiej pogrupowane zostały według osiągniętego poziomu dobrobytu społecznego na kraje Europy Północnej (Dania, Szwecja, Finlandia), Europy Zachodniej (Austria, Belgia, Holandia, Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Irlandia), Europy Południowej (Włochy, Hiszpania, Portugalia, Grecja) oraz Europy Środkowej i Wschodniej (Polska, Estonia, Węgry, Czechy, Słowacja, Słowenia)⁶.

2. Analiza wskaźników struktury branżowej skumulowanych zasobów BIZ

Obserwacja wskaźników struktury branżowej BIZ wskazuje, że bez względu na poziom zaawansowania rozwoju i kierunek przepływu zasobów (napływ do kraju goszczącego – tab. 1, odpływ z kraju macierzystego – tab. 2) dominują, z różną siłą, udziały usług i przetwórstwa przemysłowego. Drugą cechą charakterystyczną jest „skromniejsza”, ze względu na liczbę pozycji, struktura BIZ w krajach wyżej rozwiniętych, gdyż inwestycji w obsługę nieruchomości (łącznie z ich zakupami i sprzedażą) nie przyciąga aż 10 krajów z trzech pierwszych grup i 3 kraje z grupy ostatniej (w zasobach pochodzących z napływu), a dla odpowiednio 9 i 3 krajów tego rodzaju inwestycje nie są atrakcyjne w zasobach ulokowanych za granicą. Zasoby BIZ skumulowane w nieruchomościach nie przekraczają kilku procent. Wyjątek stanowią Węgry, które 50% swoich zasobów za granicą lokują w nieruchomościach. Ponieważ zjawisko to zauważono we wszystkich latach analizowanego okresu, to Węgry są jedynym krajem, którego struktura branżowa w odpływie zasobów nie została zdominowana ani przez usługi, ani przetwórstwo przemysłowe.

Chociaż wskaźnik usług jest najwyższy w strukturze BIZ, to występują w tym zakresie niebłahe różnice w jego poziomie. W odniesieniu do skumulowanych zasobów w kraju goszczącym wskaźnik waha się od 42% w Szwecji (w obu porównywanych latach) do prawie 91% w Austrii (w 2011 r.). Nie zauważa się jednakże ani uderzającej różnicy w poziomie wskaźników struktury w wyodrębnionych grupach

⁶ Prowadzone tutaj rozważania są kontynuacją badań zamieszczonych w pracy zbiorowej pt. *Uwagowania dobrobytu w sferze realnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2013.

krajów, ani jednokierunkowych zmian w analizowanym okresie. Dostrzegany jest wzrost poziomu wskaźnika udziału usług w 11 krajach, najwyższy w Austrii (o *circa* 36 punktów procentowych i na Węgrzech o ponad 26 punktów procentowych), a najniższy we Francji (zaledwie o niecały punkt procentowy). Spośród 9 krajów, w których wystąpił spadek wskaźnika struktury, najbardziej obniżył się on w Holandii, tj. o prawie 18 punktów procentowych. Natomiast odnośnie do skumulowanych zasobów BIZ za granicą, widoczny jest spadek wskaźnika struktury, odnoszący się do usług w 12 krajach (najwyższy o 21 punktów procentowych na Słowacji, najniższy o punkt procentowy w Grecji). Wśród krajów, w których wystąpił wzrost wskaźnika struktury w tym zakresie, wyróżnia się Polska ze zmianą aż o 37,2 punktu procentowego.

Wskaźniki struktury skumulowanych zasobów BIZ w kraju przyjmującym skoncentrowane w przetwórstwie przemysłowym kształtowały się na poziomie od 3% w Portugalii w 2011 r. do 45,1% w Szwecji w tym samym roku. W tym przypadku również zmiany wskaźnika struktury nie są jednokierunkowe; spadek wskaźnika wystąpił w 13 krajach (najwyższy w Austrii aż o 35,6 punktu procentowego, a nieznaczące, w granicach punktu procentowego, w Belgii, Finlandii i w Niemczech). Wzrosty wskaźnika struktury w przetwórstwie przemysłowym są istotnie niższe; maksymalny przyrost wystąpił w Wielkiej Brytanii (o 12,5 punktu procentowego) i w Holandii (o 5,3 punktu procentowego). W odpływie zasobów BIZ udział przetwórstwa przemysłowego kształtował się na poziomie od 2,8% w Portugalii w 2011 r. do 62,4% w Finlandii w 2007 r. W 12 krajach wskaźniki struktury obniżyły się; najbardziej w Irlandii i Wielkiej Brytanii (odpowiednio o 11,6 i 10,7 punktu procentowego). Spośród 8 krajów, w których wskaźnik struktury wzrósł, Polska zanotowała najwyższy przyrost udziału przetwórstwa przemysłowego w odpływie zasobu BIZ (o 24,5 punktu procentowego).

Nieistotne znaczenie w obu skumulowanych zasobach i w obu porównywanych latach stanowi rolnictwo i przemysł wydobywczy, których udział nie przekracza kilku procent, a w kilkunastu krajach nawet procenta (13 krajów wobec 12 w zasobach z napływu w latach 2007 i 2011 oraz odpowiednio 11 i 14 krajów w odpływie zasobów w tych latach). Od tej charakterystyki odbiega Wielka Brytania, która przyjmuje i lokuje za granicą bezpośrednio inwestycje zagraniczne w tej branży na poziomie kilkunastu procent (w napływie zasobów około 15 i 12% w latach 2007 i 2010 oraz około 14 i 16% w odpływie w stosownych latach). Uwagę zwracają również Węgry, które w okresie dekonjunkury zwiększyły odpływ zasobów w tej branży o 5,5 punktu procentowego.

Podobnie śladowe, tj. poniżej 5%, zajmują wytwarzanie i zaopatrywanie w energię oraz budownictwo. Tym razem znaczniejszy udział sektora energetycznego w strukturze skumulowanych zasobów, które napłynęły, przypada 4 krajom, tj. Szwecji (około 10% w obu latach), Hiszpanii (odpowiednio 9,8% i 12%), Czechom (odpowiednio 8,2% i 9,1%) oraz Słowacji (prawie 14% i 15%) w badanych latach. W odpływie zasobów tylko 2 kraje różnią się w tym względzie, tj. Hiszpania (pro-

centowy udział wynosi w odpowiednich latach 8,6% i 8,8%) oraz Czechy (stosownie 18,9% i 10,9%). Odnosząc udział tej branży w strukturze BIZ do recesji gospodarczej, można stwierdzić nieznaczące zmiany zwiększające udział w skumulowanych zasobach w krajach przyjmujących, a jedynie istotne w strukturze inwestycji zagranicznych skumulowanych za granicą Czech, tj. obniżające udział o 8 punktów procentowych. W odniesieniu do budownictwa nie notuje się ani radykalnych zmian, ani krajów odbiegających udziałem w strukturze (zmiany wskaźników struktury nie przekraczają punktu procentowego). Można jedynie zauważyć wzrost wskaźnika o 3,8 punktu procentowego w przypadku Polski w skumulowanych zasobach BIZ w kraju, co niewątpliwie było skutkiem przygotowania infrastruktury transportowej i sportowej do Mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012.

Szczegółne wyjaśnienie należy się kapitałowi w tranzycie, który praktycznie oznacza odnotowanie w roku sprawozdawczym napływu środków zagranicznych, powiększających kapitały własne krajowych przedsiębiorstw bezpośredniego inwestowania. W tym samym roku sprawozdawczym są one inwestowane przez spółki krajowe w tworzonych oddziałach lub spółkach mających siedzibę za granicą. Kapitał w tranzycie to zazwyczaj transakcje finansowe prowadzone przez podmioty specjalnego przeznaczenia⁷, które prowadzą działalność finansową na rzecz pozostałych przedsiębiorstw z grupy kapitałowej. Bardzo często ani nie zatrudniają pracowników, ani nie prowadzą żadnej działalności na terenie kraju, w którym się znajdują. Są jedynie wykorzystywane do transferowania kapitału pomiędzy podmiotami w ramach grupy kapitałowej. Statystycznie występowanie kapitału w tranzycie prowadzi zarówno do zawyżenia wartości BIZ napływających do kraju, jak i odpływających za granicę. Nie ma jednakże realnego wpływu na procesy gospodarcze, w tym na inwestycje, chociaż jest skutkiem dopasowywania przez korporacje swojej międzynarodowej struktury do wykorzystania pojawiających się w niektórych krajach dogodnych warunków finansowania i opodatkowania ich działalności na rzecz pozostałych podmiotów w grupie kapitałowej⁸. Z tego powodu struktura branżowa 4 krajów w 2011 r. (Szwecja, Wielka Brytania, Hiszpania, Słowacja) nie nadaje się do analizy, w związku z czym do obliczeń wskaźnika analizy podobieństwa przyjęto 2010 r.

Konkludując, analiza wskaźników struktury zasobów BIZ krajów zarówno macierzystych, jak i przyjmujących wskazuje, że:

- We wszystkich krajach – poza Węgrami – najwyższe wskaźniki struktury opisują udział usług i przetwórstwa przemysłowego, chociaż rozpiętość poziomu wskaźników sięga kilkudziesięciu punktów procentowych pomiędzy badanymi krajami.

⁷ OECD Benchmarking Definition of Foreign Direct Investment, 4th edition, April 2008, www.oecd.org/def/investment/statistics.

⁸ Narodowy Bank Polski, Departament Statystyki, *Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą w 2007 roku*, Warszawa 2008, s. 27.

Tabela 1. Struktura branżowa zasobów BIZ w napływie do krajów Unii Europejskiej w latach 2007 i 2011 (w %)

Kraje	Branża													
	Rolnictwo i przemysł wydobywczy		Przetwórstwo przemysłowe		Wytwarzanie energii i zaopatrywanie w energię		Budownictwo		Usługi		Kapitał w tranzycie		Obsługa nieruchomości	
	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011
Kraje Europy Północnej														
Dania	2,2	2,8	11,6	19,1	1,6	1,6	0,2	0,3	81,7	74,9	2,8	1,3	0	0
Szwecja	1,4	0	44,0	0/45,1 ^a	10,1	0/9,7 ^a	0,4	0/0,8 ^a	42,4	0/41,9 ^a	0	100/1,1 ^a	1,7	0/1,4 ^a
Finlandia	0,9	3,0	30,1	29,4	1,0	0,6	0,8	0,7	66,8	65,5	0,5	0,7	0	0
Kraje Europy Zachodniej														
Austria	0,2	0,2	44,1	8,5	0,8	0,6	0	0	54,9	90,8	0	0	0	0
Belgia	0	0 ^a	15,4	15,0 ^a	0	0	0	0	78,3	76,9 ^a	6,3	8,3 ^a	0	0
Francja	0,3	0,3	14,5	13,3	0,9	1,7	0,3	0,4	82,0	82,8	2,0	1,4	0	0
Niemcy	0,2	0,1	11,5	10,2	0,2	0	0,1	0,2	80,8	88,7	0	0,9 ^a	0	0
Irlandia	0	0	31,6	20,7	0	0	0	0	67,9	78,5	0,4	0,8	0	0
Holandia	3,3	6,3	33,4	45,7	1,6	3,4	0,1	0,4	61,6	44,0	0	0,3	0	0
Wielka Brytania	15,1	0/11,9 ^a	16,1	0/21,4 ^a	3,7	0/4,6 ^a	0,8	0/0,7 ^a	60,4	0/57,4 ^a	0	100/0,3 ^a	3,6	0/3,6 ^a
Kraje Europy Południowej														
Grecja	0,2	0,9	42,6	34,2	0,9	3,3	1,6	1,3	54,6	60,3	0,1	0	0	0
Portugalia	0	0	10,1	3,0 ^a	1,3	7,0 ^a	0,7	0,5 ^a	80,3	86,6 ^a	7,7	2,8 ^a	0	0
Hiszpania	0,3	0/0,8 ^a	24,1	0/24,8 ^a	9,8	0/12 ^a	4,4	0/3,3 ^a	58,2	0/47,9 ^a	0,7	100/-6 ^a	2,5	0/17,4 ^a
Włochy	0,6	1,6	24,3	27,6	3,3	2,8	0,4	0,9	68,4	61,2	0	0	3,1	5,8
Kraje Europy Środkowej i Wschodniej														
Polska	0,6	0,6	33,4	31,8	2,9	3,8	2,1	5,8	58,9	56,9	0	1,0	2,1	0
Słowacja	1,3	0/1,3 ^a	38,9	0/34,5 ^a	13,9	0/15 ^a	1,1	0/1,3 ^a	44,7	0/47,8 ^a	0	100/0 ^a	0	0
Słowenia	0,3	0,4	27,0	22,9	0,3	2,5	0,8	0,4	69,0	72,4	0	1,4	0	0
Estonia	1,0	2,7	14,9	16,9	2,9	3,6	2,2	1,1	70,2	74,4	0,4	1,3	8,7	0
Węgry	0,7	0,7	33,1	14,2	4,5	3,3	0,7	0,8	48,8	75,0	10,1	4,3	2,0	1,8
Czechy	3,0	2,5	37,4	32,1	8,2	9,1	1,0	2,0	50,4	54,2	0	0	0	0

a) Dane z 2010 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie OECD International Direct Investment Statistics 2013, OECD Publishing <http://dx.doi.org/10.1787/idis-2013-en>.

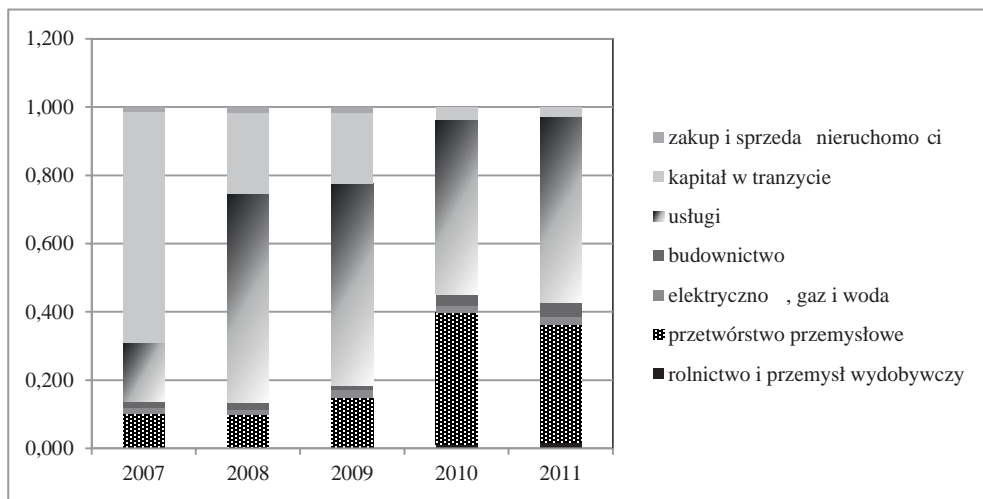
Tabela 2. Struktura branżowa zasobów BIZ w odplywie z krajów Unii Europejskiej w latach 2007 i 2011 (w %)

Kraje	Branża													
	Rolnictwo i przemysł wydobywczy		Przetwórstwo przemysłowe		Wytwarzanie energii i zaopatrywanie w energię		Budownictwo		Usługi		Kapitał w tranzycie		Obsługa nieruchomości	
	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011
Kraje Europy Północnej														
Dania	5,0	6,0	18,9	27,7	1,2	3,9	0,1	0,2	70,6	59,2	4,2	2,9	0	0
Szwecja	1,4	0/1,4 ^a	48,5	0/48,4 ^a	3,0	0	1,1	0/1,1 ^a	44,7	0/42,7 ^a	0,1	100/5,2 ^a	1,2	0/1,2 ^a
Finlandia	0,6	0,4	62,4	55,2	0	0	1,2	1,4	21,2	28,8	13,4	13,2	1,2	1,0
Kraje Europy Zachodniej														
Austria	2,8	2,1	20,4	20,3	1,1	4,3	2,0	1,9	73,8	71,3	0	0	0	0
Belgia	0,4	0,4 ^a	12,7	13,5 ^a	0	1,6 ^a	0,2	0	84,1	80,9	2,6	3,6	0	0
Francja	1,5	1,8	13,2	12,0	1,4	3,3	0,5	0,5	81,6	81,2	1,8	1,2	0	0
Niemcy	0,5	1,0	18,2	16,8	2,6	2,4	0,2	0,3	78,5	79,5	0	0,1	0	0
Irlandia	0	0	18,2	6,6	0	0	0	0	81,2	88,1	0,6	5,3	0	0
Holandia	1,7	1,5	42,3	51,4	0,7	1,7	0,4	0,7	53,8	42,9	0	0,1	1,1	1,7
Wielka Brytania	13,8	0/15,6 ^a	29,0	0/18,3 ^a	2,5	0	0,5	0/0,3 ^a	48,7	0/58 ^a	0	100/1,5 ^a	5,4	0/6,3 ^a
Kraje Europy Południowej														
Grecja	0,3	0,7	10,1	10,8	0	0	0,4	0,3	89,2	88,2	0	0	0	0
Portugalia	0	0	9,1	2,8 ^a	5,3	7,3 ^a	0,8	0,5 ^a	82,3	86,6 ^a	2,6	2,8 ^a	0	0
Hiszpania	0	0/1,6	19,8	0/23,5	8,6	0/8,8	2,9	0/2,9	65,3	0/59	2,1	100/1,3	1,4	0/2,9
Włochy	0,3	0,3	20,1	19,4	0,1	2,2	0,9	4,5	72,7	69,0	1,4	0,7	4,4	4,0
Kraje Europy Środkowej i Wschodniej														
Polska	0,1	1,7	10,1	34,6	1,6	2,4	2,0	4,2	17,2	54,4	67,6	2,7	1,4	0
Słowacja	1,2	0/18 ^a	18,2	0/14,2 ^a	-6,6	0/2 ^a	0,9	0/0,5 ^a	86,2	0/65,2 ^a	0	100/0 ^a	0	0
Słowenia	0,4	0,6	17,5	19,2	1,4	2,4	0,7	1,0	64,4	59,2	15,6	17,6	0	0
Estonia	0,1	0,2	4,2	4,3	0,3	2,3	2,1	1,9	89,9	86,6	1,1	4,6	2,3	0
Węgry	4,2	9,7	15,1	9,5	0	0,1	0,2	0,1	26,8	30,0	3,0	0	50,6	50,6
Czechy	1,4	0	12,5	10,4	18,3	10,9	1,4	5,1	66,5	73,6	0	0	0	0

a) Dane z 2010 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie OECD International Direct Investment Statistics 2013, OECD Publishing <http://dx.doi.org/10.1787/idis-2013-en>.

- Przy zmianach wskaźników struktury przed kryzysem i w okresie wychodzenia zeń, przekraczających kilka punktów procentowych, zaobserwowano przeciwny ruch wskaźników udziału usług i przetwórstwa przemysłowego. Jeśli spadał wskaźnik tego pierwszego, to proporcjonalnie wzrastał wskaźnik drugiego, i odwrotnie. Absolutnym wyjątkiem od tej prawidłowości jest Polska w odniesieniu do odpływu zasobów, gdyż oba wskaźniki struktury wzrosły znacząco. Zmiany spowodowane były znaczącym spadkiem kapitałów w tranzycie (aż o prawie 65 punktów procentowych – rys. 1).

Rys. 1. Struktura branżowa odpływu zasobów BIZ Polski w latach 2007-2011 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie OECD International Direct Investment Statistics 2013, OECD Publishing <http://dx.doi.org/10.1787/idis-2013-en>.

3. Analiza podobieństwa struktur bezpośrednich inwestycji zagranicznych

Podobieństwo struktur zostało sprawdzone za pomocą względnego wskaźnika podobieństwa struktur, którego formuła opiera się na porównaniu w parach dwóch struktur, a oblicza się go relacją sumy mniejszych wskaźników struktury do sumy większych wskaźników struktury dla poszczególnych krajów w badanych latach.

$$\text{Czyli, } Z = \frac{\sum_i^n \min(W_i)}{\sum_i^n \max(W_i)},$$

gdzie: Z – względny wskaźnik podobieństwa struktur, który $Z \in \langle 0, 1 \rangle$. Im wskaźnik bliższy zera, tym struktury bardziej odmienne, i odwrotnie – im bardziej zbliża

się do jedności, tym bardziej struktury upodabniają się; W_i – wskaźniki struktury dla poszczególnych branż w poszczególnych krajach w porównywanych latach.

Tabela 3. Względne wskaźniki podobieństwa struktury BIZ krajów Unii Europejskiej w latach 2007 i 2011 (napływ i odpływ)

Kraje	Napływ	Odpływ
Europa Północna		
Dania	0,845	0,775
Szwecja	0,978	0,901
Finlandia	0,953	0,855
Europa Zachodnia		
Austria	0,472	0,936
Belgia	0,963	0,934
Francja	0,965	0,957
Niemcy	0,897	0,968
Irlandia	0,803	0,792
Holandia	0,700	0,800
Wielka Brytania	0,875	0,797
Europa Południowa		
Grecja	0,838	0,982
Portugalia	0,784	0,877
Hiszpania	0,690	0,865
Włochy	0,859	0,894
Europa Środkowa i Wschodnia		
Polska	0,892	0,203
Słowacja	0,915	0,595
Słowenia	0,906	0,901
Estonia	0,824	0,891
Węgry	0,612	0,699
Czechy	0,891	0,804

Źródło: opracowanie własne na podstawie OECD International Direct Investment Statistics 2013, OECD Publishing <http://dx.doi.org/10.1787/idis-2013-en>.

Przegląd względnych wskaźników podobieństwa struktur BIZ przed okresem dekonunktury i w 2011 r. wskazuje, że poza przypadkiem Polski w odniesieniu do odpływu zasobów i Austrii w skumulowanych zasobach w napływie ich poziom przekraczał 0,5. Do interpretacji podobieństwa struktur BIZ w badanych krajach przyjęto następujące przedziały poziomu względnego wskaźnika odzwierciedlające stopień podobieństwa, tj.:

- $Z < 0,25$ – bardzo niskie podobieństwo struktur,
 $0,26 < Z < 0,5$ – niskie podobieństwo struktur,
 $0,51 < Z < 0,75$ – średnie podobieństwo struktur,
 $0,76 < Z < 0,9$ – wysokie podobieństwo struktur,
 $Z > 0,91$ – bardzo wysokie podobieństwo struktur.

Posługując się powyższą skalą do analizy zmian struktury skumulowanych zasobów BIZ w kraju pochodzenia i kraju przyjmującego przed kryzysem, a także w okresie pokonywania recesji, można opisać rozkład krajów według podobieństwa struktur (tab. 4).

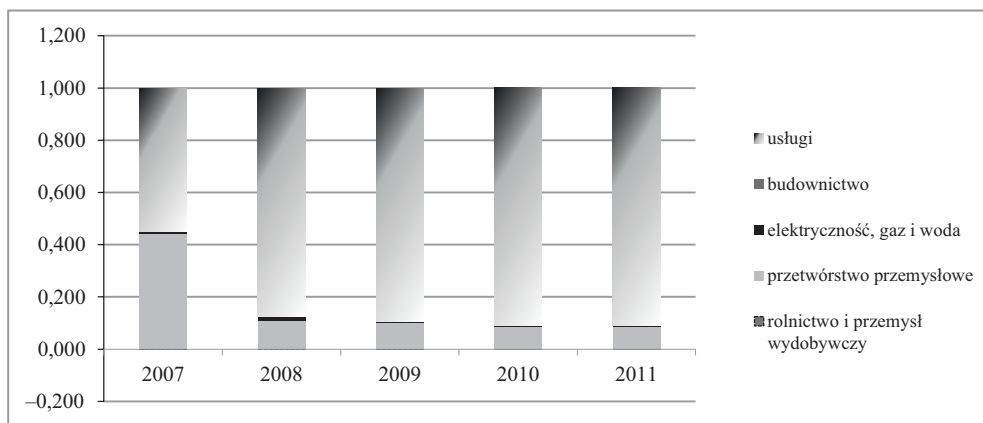
Tabela 4. Klasyfikacja krajów według poziomu względnego wskaźnika podobieństwa struktur BIZ

$Z < 0,25$	$0,26 < Z < 0,5$	$0,51 < Z < 0,75$	$0,76 < Z < 0,9$	$Z > 0,91$
Skumulowane zasoby w napływie BIZ				
	Austria	Węgry Hiszpania Holandia	Portugalia Estonia Irlandia Grecja Dania Włochy Wielka Brytania Polska Czechy Niemcy	Słowacja Słowacja Finlandia Belgia Francja Szwecja
Skumulowane zasoby BIZ za granicą				
Polska		Słowacja Węgry	Dania Irlandia Czechy Wielka Brytania Holandia Finlandia Hiszpania Portugalia Estonia Włochy	Szwecja Słowacja Belgia Austria Francja Niemcy Grecja

Źródło: opracowanie na podstawie tab. 3.

Analiza poziomu względnych wskaźników podobieństwa struktur BIZ wskazuje, że 16 krajów po stronie skumulowanych zasobów w kraju goszczącym i 17 w kraju pochodzenia prezentuje wysoki (10 krajów) i bardzo wysoki (6 krajów) stopień zbieżności. W przedziale wysokiego podobieństwa 7 krajów charakteryzuje się zbliżoną strukturą po stronie zarówno napływu, jak i przyływu. W odniesieniu do krajów o bardzo wysokim podobieństwie struktur cechą tę mają 4 kraje. Skrajne przypadki tłumaczy się radykalnymi przeobrażeniami w strukturze BIZ Polski (za-

nik kapitałów w tranzycie) i Austrii (zastępowanie skumulowanych zasobów BIZ w przetwórstwie przemysłowym zasobami w usługach – rys. 2).

Rys. 2. Struktura branżowa napływu zasobów BIZ do Austrii w latach 2007-2011 (w %)

Źródło: OECD International Direct Investment Statistics 2013, OECD Publishing <http://dx.doi.org/10.1787/idis-2013-en>.

W przeciwieństwie do zbadanych empirycznie i opisanych w literaturze przedmiotu znaczących fluktuacji wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych wskutek wahań aktywności gospodarczej⁹ niniejsze badanie nie pozwala potwierdzić podobnej tezy odnośnie do wrażliwości struktury branżowej BIZ na dekoniunkturę.

4. Podsumowanie

Im głębszy kryzys ekonomiczny (finansowy), tym bardziej narasta usprawiedliwienie dla protekcjonizmu, które w imię bezpieczeństwa gospodarki krajowej rozszerza się na coraz to nowe dziedziny aktywności gospodarczej. Doświadczyły tego również bezpośrednie inwestycje zagraniczne, których gwałtowne załamanie w latach 2008-2010 nie zostało dotychczas odbudowane. Jedną z przyczyn jest negatywny klimat wobec obcych inwestycji zarówno w kraju goszczącym, jak i kraju pochodzenia. W rezultacie „patriotyzm” gospodarczy zderza się z „wrogim nacjonalizmem” innych rządów. Z jednej strony, w imię ratowania produkcji i zatrudnienia w kraju macierzystym zasoby BIZ są wycofywane (np. odpływ zasobów w ramach Fiat-a), a z drugiej – utrudnienia w dostępie do rozmaitej infrastruktury w kraju przyjmującym, które odbijają się na wynikach finansowych przedsiębiorstw zaangażowanych za granicą (np. utrudnienia działalności PKN Orlen na Litwie i w Czechach). Jednak ani niekorzystne uwarunkowania polityki ekonomicznej, ani skutki recesji nie wpły-

⁹ *Foreign direct investment statistics*, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics>, dostęp 2012-11-15.

nęły na istotne przeobrażenia struktury branżowej BIZ w większości krajów Unii Europejskiej. Przekształcenia w tym zakresie mają zatem charakter obiektywny, podążający raczej za zmianami w strukturze aktywności gospodarczej niż zmianami koniunktury.

Literatura

- Balance of Payments Manual – Fifth Edition, IMF, Washington 1993.
- Bell J., McNaughton R., Young S., *Born – again global' firms, an extension to the 'born global*, "Journal of International Management", Vol.7/ Issue 3, Autumn 2001.
- Foreign direct investment statistics*, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics>, dostęp 2012-11-15.
- Misala J., *Współczesne teorie wymiany międzynarodowej i zagranicznej polityki ekonomicznej*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2001.
- Narodowy Bank Polski, Departament Statystyki, *Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą w 2007 roku*, Warszawa 2008.
- OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment – Third Edition, OECD, Paris 1996.
- OECD International Direct Investment Statistics 2013, OECD Publishing <http://dx.doi.org/10.1787/idis-2013-en>.
- Uwarunkowania dobrobytu w sferze realnej*, red. T. Kamińska i E. Babula, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2013.
- Weresa M.A., Napiórkowski T., *Polska. Raport o konkurencyjności „Edukacja jako czynnik konkurencyjności”*, Instytut Gospodarki Światowej, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2012.
- World Investment Report 2005, UNCTAD, New York 2005, dostęp 2012-11-15.

ECONOMIC ACTIVITY STRUCTURE OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT AND FINANCIAL CRISIS

Summary: The period 2007-2011 starts with the record levels of foreign direct investment flows (FDI) both inflowing to the host country and outflowing from the country of origin, and it ends – according to international statistics – with a moderate recovery after a deep slump in the years 2008-2010. So a severe quantitative impact of the financial crisis on FDI flows and stocks for both groups of countries has become a prerequisite to verify whether the economic downturn has also resulted in qualitative changes in foreign direct investment broken down by economic activity. To this end, FDI cumulative stocks by economic activities of selected countries of the European Union in 2007 and 2011 were tested, and the reasoning was based on the relative similarity structure indices.

Keywords: foreign direct investment, economic activity structure.